

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Vtrum gratia santificans sit qualitas, & cujus speciei?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

ordinem propter merita : Ergo amor divinus præsupponit, & non causat bonitatem meritum, sine quibus non daret gloriam. Probatur tertio. Objectum præintelligitur, & præsupponitur ad actum : Sed bonum quod relucet in creaturis, est objectum divini amoris : Ergo ad ipsum præintelligitur & præsupponitur.

13 Respondeo negando Antecedens : ad cujus primam probationem respondet D. Thomas ibidem, dilectionem Dei fecisse hominem gloriosum & honorabilem, & ita illam particulam, Ex quo, non significare causam, sed concomitantiam, vel signum dilectionis, & effectum illius.

14 Ad secundam probationem nego Antecedens : nam licet Deus in ordine executionis det gloriam propter merita, in ordine tanten intentionis, prius vult gloriam quam merita ; imò quia vult homini gloriam, dat ei merita quibus illam consequatur, juxta illud D. Properi 2. de vocat. Gentium cap. 35. *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis.* De quo plura diximus in Tractatu de prædestinatione.

Diff. 2. art. 1.

15 Ad tertiam respondeo primò objectum præsupponi ad actum, quando ille est merè speculativus, secus verò si sit practicus, quia tunc est ejus effectus, & per consequens posterior illo. Unde scientia visionis in Deo, quia est eminenter speculativa & practica, non supponit suum objectum, sed illud facit, nec mensuratur à rebus, sed est illarum mensura, ut ostendimus in Tractatu de scientia Dei, & expressè docet Gregorius Magnus 20. Moral. cap. 23. his verbis : *Quæ sunt, non ab æternitate ejus idèo videntur quia sunt, sed idèo sunt, quia videntur.* Et lib. 32. cap. 6. *Non existentia videntur continet.* Idem cum probatione de amore Dei dicendum est, cum ille sit practicus & operativus, & ut loquitur S. Thomas supra relatus, *fit insundens & creans bonitatem in rebus.*

Diff. 3. art. 2.

16 Respondeo secundò, objectum præsupponi ad actum, quando est primarium, & exercet causalitatem finis vel formæ respectu actus, ut contingit in objecto cognitionis aut volitionis creatæ; secus verò si objectum sit tantum secundarium, & nullam circa actum causalitatem exerceat, ut contingit in objecto creato respectu scientiæ visionis Dei, & dilectionis ipsius.

17 Respondeo tertio, quòd sicut intellectio potest dupliciter spectari, scilicet ut productio veri (sub quo conceptu dicitur dictio) & prout est pura objecti contemplatio in ipso verbo; ita amor Dei potest considerari ut est volitio efficax & practica sui objecti, & ut habet rationem dilectionis simplicis, sive complacentiæ. Unde sicut intellectio ut dictio est prior verbo; posterior verò, est ut pura contemplatio objecti in verbo; ita amor Dei, ut efficax & practicus, est prior bonitate quam communicat creaturæ; si verò consideretur præcisè sub conceptu puræ dilectionis, sive complacentiæ, non est prior, imò sub hac ratione potest esse posterior, non quidem quoad entitatem, sed quoad suam determinationem.

ARTICULUS II.

Verum gratia sanctificans sit qualitas, & cuius speciere

18 Siander in sua harmonia Evangelica asserit gratiam sanctificantem esse potius substantiam, quam qualitatem. Fundamentum ejus est,

quia gratia (inquit) nihil aliud est quam justitia & sanctitas ipsius Dei, ut constituens hominem justum & sanctum, sicut lux solaris nihil est aliud præter præsentiam ipsam Solis supra orientem, seu totum hemispherium: unde cum Dei sanctitas non sit accidens, sed substantia, etiam gratia per quam sanctificamur est substantia. In eandem sententiam, seu potius errorem declinare videtur Magister sententiarum in 1. dist. 17. ubi docet charitatem, quâ diligimus Deum, non esse aliud quàm ipsummet Spiritum sanctum, speciali & ineffabili modo voluntati nostræ unitum.

Verum hic error proscriptus est à Tridentino, loco supra adducto, ubi decernit causam formalem nostræ justificationis esse justitiam Dei, non quâ ipse justus est, sed quâ nos justos facit; additque eam nobis inhærere, quod de nulla substantia verificari potest. Adde quod Deus non potest uniri intrinsecè alicui, nisi ad modum speciei impressæ, vel per modum substantiæ & personalitatis; alia enim genera unionum, cum importent informationem, non possunt ab imperfectione præcindi: Sed substantia divina non unitur animæ justæ in ratione speciei; alias omnes justæ viderent Deum; neque in ratione substantiæ, cum illa subsistat per propriam personalitatem: Ergo gratia sanctificans non est ipsa Dei substantia, ut unita immediatè animæ; sed ali-quod accidens creatum in ea receptum, & ipsi inhærens. Unde solum restat discutiendum, ad quod prædicamentum illa pertineat, & cuius speciei sit? Pro cuius resolutione

Dico, gratiam sanctificantem esse qualitatem, non fluentem, sed permanentem, subindeque non esse dispositionem, sed habitum.

Prima pars patet ex dictis: Na supposito quod gratia sanctificans non sit substantia, sed accidens, non potest ad aliâ categoriam quam qualitatem pertinere: nò enim potest esse quantitas, cum hæc sit proprietas materiæ, & solis rebus corporeis conveniat; neque relatio, cum hæc sit debilissima & minutissima entitatis, & magis ad aliquid, quam *aliquid*, ut docent Philosophi; neque actio aut passio, cum non sit fluens & transiens, sed habeat esse fixum in anima; ut statim dicemus; nec denique potest pertinere ad aliquid ex sex ultimis prædicamentis, quia illa semper consequuntur res corporeas. Ergo solum potest in categoria qualitatis reponi. Unde Catechismus Romanus loco articulo præcedenti adducto ait : *Gratia est divina qualitas anime inhærens.*

Quod verò sit permanentis in anima, subindeque habitus, & nò dispositio, colligitur ex locis Scripturæ articulo præcedenti relatis, in quibus gratia vocatur *pignus, signaculum, sponsa*; quæ significant aliquid habituale & permanentis. Itè 1. Joan. 3. dicitur : *Omni qui ex Deo natus est, non peccat, quia semen Dei manet in illo.* Et Joan. 14. *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Unde D. Gregorius homil. 5. in Ezechiël. rectè advertit, quod Spiritus sanctus in Scriptura mobilis simul dicitur & stabilis; stabilis, quia in corda sanctorum per quasdam virtutes ita venit, ut permaneat, quales sunt fides, spes, charitas &c. mobilis verò, quia per alias virtutes ita venit, ut recedat, & non continuò sit in anima, cuiusmodi sunt prophetia, genera linguarum, operatio miraculorum, & omnia gratiæ actualis auxilia.

Potest etiam hæc pars ratione D. Thomæ suaderi. Deus non minus providet hominibus quos diligit in ordine ad finem supernaturalem, quam creaturis

creaturis quas diligit in ordine ad bonum naturale. Sic autem illis providet, ut non solum moveat eas ad actus naturales, sed etiam ipsis largiatur formas, & virtutes quasdam, seu qualitates fixas & permanentes, quæ sunt principia actuum, ut secundum se ipsas inclinuntur ad huiusmodi motus; ut patet in lapide, cui dedit gravitatem, ut connaturaliter moveatur ad centrum; & in igne, cui levitatem indidit, ut connaturaliter ferretur ad locum sursum: Ergo multo magis debet infundere aliquas formas, sive virtutes & qualitates supernaturales, permanentes ac fixas, illis quos movet ad finem supernaturalem, per quas promptè & suaviter ab ipso moveantur ad bonum æternum consequendum.

Obijcies primo contra primam partem conclusionis: Si gratia sanctificans poneretur in prædicamento qualitatibus, esset imperfectior & ignobilior qualiter substantiæ creatæ: Sed hoc dici nequit, ut infra patebit: Ergo nec illud. Sequela Majoris videtur manifesta; cum enim qualiter qualitas sit modus quidam substantiæ, totum qualitatis genus est imperfectius simpliciter toto genere substantiæ: Ergo si gratia sanctificans ponatur in prædicamento qualitatibus, erit essentialiter imperfectior quacunque substantiæ.

Respondedo negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dicendum, quod licet totum qualitatis genus, præcisè secundum rationem genericam, & secundum ea quæ habet ex suo gradu, sit imperfectius genere substantiæ, totum tamen qualitatis genus, prout contractum per differentias, & ad varias species diffusum, est perfectius genere substantiæ, secundum aliquam partem, sub qua gratia ipsa continetur. Neque hoc est peculiare in hoc genere: multa enim alia reperuntur, quæ ex ratione generica, cum præcisione sumpta, sunt perfectiora aliis, à quibus tamen ex ratione specifica exceduntur. Nam amor Dei super omnia, qui habetur hic in via, præstat ejus cognitioni quæ habetur per fidem, secundum rationem specificam, cum tamen ab ea excedatur secundum rationem genericam intellectionis. Itæ omne corpus vivens ex ratione vivens, est perfectius quolibet corpore cælesti, & tamen quodlibet corpus cælestè, ex ratione generica corporis incorruptibilis, excedit omne corpus vivam, ut pote ex sua natura corruptibile.

Obijcies secundò contra secundam partem: Habitus est qualitas habens esse fixum & permanentem in subjecto, & ab eo difficile mobilis: Atqui gratia sanctificans non habet esse fixum & permanentem in anima, sed facile ab ea expellitur, cum per unicum peccatum mortale amittatur: Ergo non est habitus, sed dispositio.

Respondet D. Thomas quæst. 27. de verit. art. 1. ad 9. Quod quamvis per unum actum peccati mortalis gratia amittatur, non tamen facile gratia amittitur, quia habens gratiam non est facile illum actum exercere, propter inclinationem in contrarium, sicut Philosophus dicit in 5. Ethic. quod iusto difficile est operari iniuste. Adde quod, licet gratia hic in statu viae per accidens sit variabilis, & facile mobilis à subjecto, ob imperfectam ejus participationem, & quia non est in suo statu connaturalis; per se tamen, & ex natura sua petit diu in subjecto manere, & difficile ab eo avelli, quia per se habet causas firmas & stabiles: unde in patria, ubi erit in suo statu connaturali, erit omnino incorruptibilis & inamissibilis, nec mensurabitur

A tempore, aut ævo, sed æternitate participata.

ARTICULUS III.

An gratia habitualis sit forma entitativè supernaturalis;

Hujus questionis resolutio haberi nequit, nec demonstrari supernaturalitas gratiæ sanctificantis, nisi prius declaratur in quo consistat essentia, seu ratio formalis supernaturalitatis: quæ difficultas adeo obscura & involuta est, ut Theologorum ingenia non parum torqueat, eosque in varios dicendi modos abire compellat.

Primus est Scoti quæst. 1. prologi, & in 4. dist. 10. quæst. 2. ubi docet supernaturalitatem esse conditionem accidentariam entis creati: ex eo enim solum puratur aliquid dici supernaturale, quòd producitur à causa agente supra regulas naturæ, sive supra modum quo ex sua natura exigit produci.

Sed hæc sententia communiter rejicitur: Tum quia non distinguit inter supernaturale intrinsecè, sive quoad entitatem, & extrinsecè, sive quoad modum, contra communem Theologorum consensum, admodum contra supernaturalia intrinsecè & entitativè; imò & contra fidem, eadem etiam assertentem: Tum etiam, quia actus fidei, contritionis, & dilectionis, non sunt præter regulas & modos quibus exigunt ex sua natura produci, & ipsa gratia sanctificans, dum infunditur à solo Deo, producitur juxta modum qui ex natura sua postulat; & tamen hæc quoad suam entitatem supernaturalia sunt; è contra verò visus cæso nato restitutus, est quoad suam entitatem naturalis, & tamen præter regulas communes naturæ producitur.

Secundus dicendi modus, præcæpti affinis, est Abulensis 2. Regum 24. quæst. 28. ponentis supernaturalitatem entis creati in habitudine ad solum Deum ut causam, ita ut res illa supernaturales dicantur, quæ à solo Deo producuntur, naturales verò, quæ à creaturis possunt produci.

Sed hæc etiam opinio probabilitate caret: quia Angeli, cæli, imò & materia prima, omnium entium imperfectissima, solum Deum ut causam respiciunt, & tamen sunt entia naturalia: è contra verò actus fidei & charitatis sunt supernaturales, & tamen producuntur ab homine, & non à solo Deo: Ergo supernaturalitas non consistit in habitudine ad solum Deum ut causam.

Tertia opinio docet ens naturale distingui à supernaturali essentialiter, per hoc quod illud dicitur habitudinem ad Deum ut unum & trinum, tanquam ad causam efficientem & finalem; illud verò respicit Deum, solum ut est in se unus in natura, non verò ut est trinus in personis.

Sed hic etiam modus dicendi, relatus à Joanne Vincentio Alluricepsi, relect. de gratia Christi quæst. 1. folio 11. à veritate aberrat. Et potest in pugnari, primò quia nullum ens creatum, etiam supernaturale, respicit Deum formaliter ut trinum, tanquam causam efficientem & finalem: Deus enim habet rationem primum principij & ultimi finis, in quantum est omnipotens, & summum bonum; omnipotentia, verò, & bonitas, cum sint attributa absoluta, conveniunt Deo ut uni, & ut in intellectu relationibus & personis: unde relationes, quibus Deus